

Dombrovska S.O.

Postgraduate

Odessa National Economic University

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISE IN THE TRANSFORMATION OF UKRAINE'S ECONOMY

Домбровська С.О.

Аспірант

Одеський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості управління фінансовими ресурсами в умовах перехідної економіки України, висвітлено загальні етапи системи організації управління фінансовими ресурсами, проілюстровано основні показники діяльності підприємств України, запропоновано впровадження системного підходу управління фінансовими ресурсами підприємств.

Ключові слова: *фінансові ресурси, фінансовий менеджмент, управління фінансовими ресурсами, системний підхід, перехідна економіка.*

The article deals the features of management of financial resources in a transitional economy of Ukraine, the general steps system of management of financial resources are highlighted, the main indicators of enterprises Ukraine are illustrated, the introduction of a systematic approach of financial management is proposed.

Keywords: *financial resources, financial management, management of financial resources, system's approach, transition economy.*

Постановка проблеми. В умовах сучасного стану перехідного типу економіки України перед підприємствами постає проблема ефективного управління фінансовими ресурсами. Адже, фінансові ресурси є одним з найважливіших видів ресурсів підприємства. Це зумовлено тим, що вони забезпечують безперервний процес фінансово-господарської діяльності підприємства, яке функціонує за рахунок як власних, так і залучених коштів. Сьогодення показує невтішну тенденцію, яка характеризує недоступність

залучення додаткових ресурсів через їх високу вартість та нераціональне використання власних ресурсів через низький рівень менеджменту на підприємстві. Для забезпечення економічного зростання не тільки підприємства, а й держави в цілому, необхідно розробити ефективну систему управління фінансовими ресурсами для етапу трансформації економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему управління фінансовими ресурсами підприємства розглянуто в працях вітчизняних та закордонних вчених, таких як: В.М. Бородюк, І.О. Бланк, О.Д. Василик, І.В. Зятківський, С.Я. Огородник, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, А.М. Поддєрьогін, В.М. Федосов, А. Бабо, Б. Колас, Р. Холт, І.Т. Балабанов, А.М. Бірман, В.В. Бочаров, О.В. Бикова, Г.В. Гуйда, М.Н. Крейніна, А.М. Ковальова, А.Б. Крутик, Н.Ф. Самсонов, М.В. Романовський.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових роботах відображено окремі аспекти сутності фінансових ресурсів, їх класифікація, роль та значення у веденні фінансово-господарської діяльності, але недостатньо висвітлено специфіку управління фінансовими ресурсами в умовах розвитку ринкових відносин, трансформації економіки України, переходу на новий рівень економічних відносин, що характерно на сьогоднішній час.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій з удосконалення організації управління фінансовими ресурсами в умовах трансформації економіки України.

Виклад основного матеріалу. Перехід економіки України до ринкової зумовлює появленню перед підприємствами нових проблем, однією з яких є проблема забезпечення фінансовими ресурсами. У плановій економіці підприємствам в умовах збитковості могла бути надана допомога з боку держави, зараз же, при переході до ринкових відносин, усі негаразди підприємство повинно вирішувати самостійно.

Достатня кількість вчених розглядали визначення поняття «фінансові ресурси», під ними частіше всього розуміють грошові доходи і нагромадження, які знаходяться у підприємства в вигляді власних, позикових та залучених коштів, що використовуються для формування активів та резервів підприємства, виконання фінансових зобов'язань [6, с. 77].

Фінансові ресурси підприємства характеризують його фінансовий потенціал. Доволі часто успішну діяльність підприємство прирівнюють саме до високого рівня ефективності управління фінансовими ресурсами.

Управління фінансовими ресурсами становить собою циклічний, повторюваний процес прийняття управлінських рішень, саме тому він потребує постійного спостереження та вдосконалення задля покращення результатів фінансово-господарської діяльності. Отже, виникає потреба комплексного дослідження процесів формування та розподілу фінансових ресурсів в умовах ринкової трансформації економіки України [1, с. 135].

Функціонування ринкової економічної системи в Україні та її розвиток можливі за умови підвищення ефективності системи управління фінансовими ресурсами підприємств. З цією метою на підприємствах повинні розроблятися спеціальна фінансова політика, яка має бути спрямована на залучення фінансових ресурсів із різноманітних джерел відповідно потребам його розвитку у майбутніх періодах.

Система управління фінансовими ресурсами складається з наступних етапів. На першому етапі відбувається визначення проблеми, яка постає перед фінансовими менеджерами або власниками підприємств. Потім проходить вивчення досвіду фінансових менеджерів, як вітчизняних, так і закордонних. Третім етапом є визначення альтернативних рішень, які в подальшому дозволяють реалізувати етап прийняття управлінських рішень. Кінцевими етапами системи управління фінансовими ресурсами є реалізація прийнятого рішення та оцінка результатів реалізації рішення.

Основним напрямком управління фінансовими ресурсами підприємства є оптимізація використання ресурсів підприємства. Оптимальним варіантом є

застосування системно-аналітичного підходу до управління фінансами. В його основі є доцільність управлінського рішення, яке визначається станом та ситуацією, які формуються під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів економічного середовища [3, с. 51].

В умовах фінансової нестабільності переходу до ринкових відносин виникає загроза кризових явищ на підприємствах, збільшується кількість неплатоспроможних, нерентабельних та збиткових підприємств, слабкі взагалі вибувають. Негативну тенденцію до зменшення кількості підприємств представлено на рис. 1.

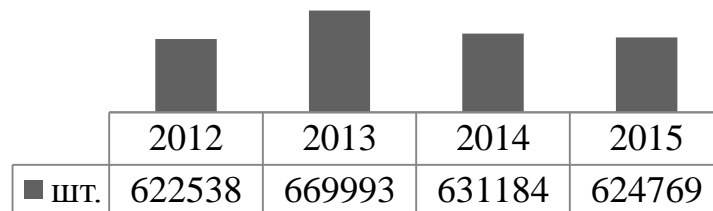

Рис.1. Кількість активних підприємств України, 2012-2015 рр. [4]*

**розроблено автором самостійно на основі даних сайту www.ukrstat.gov.ua*

Результат діяльності підприємств України відображено на рис. 2. Як видно з наведеної діаграми, починаючи з 2013 року загальний результат діяльності підприємств почав становити збиток, особливо різке зростання збитку у 2014 році.

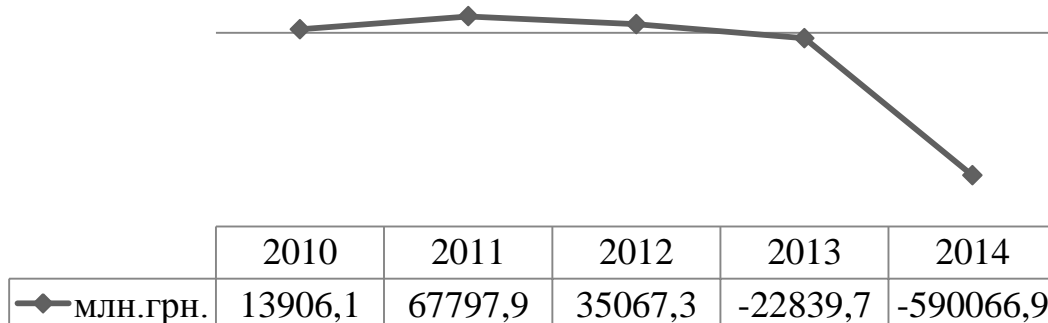

Рис. 2. Чистий прибуток (збиток) підприємств України, 2010-2014 рр. [4]*

**розроблено автором самостійно на основі даних сайту www.ukrstat.gov.ua*

На формування і використання фінансових ресурсів мають вплив різні фактори, які доцільно по відношенню до підприємств класифікувати на внутрішні – несистематичні, які мають безпосередній зв'язок з діяльністю окремого підприємства та зовнішні – систематичні, які не мають зв'язку з безпосередньою діяльністю підприємства, але мають вплив на неї. На сьогоднішній день існує досить велика кількість класифікацій загроз для підприємства. Зовнішні загрози можуть проявлятися у таких несприятливих макроекономічних умовах, як: загальноекономічна ситуація в країні і регіоні, кризи; нестабільність нормативно-правової бази; нестабільність податкової, кредитної та страхової політик і т.д. До внутрішніх загроз відносять загалом: слабе маркетингове опрацювання ринку; серйозні помилки в організації збереження фінансових та матеріальних цінностей і т.д.

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами виділяють два основних підходи [5, с.10]:

1) Удосконалення інформаційної бази та модифікація і поглиблення аналізу та оцінки результативних показників, тобто проведення ґрунтового дослідження усіх напрямків управління фінансовими ресурсами підприємства за допомогою збору інформації з достовірних джерел, які допоможуть надати раціональну оцінку поточного стану підприємства.

2) Зміна значущості розрахункових показників рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності. Для зростання ефективності управління фінансовими ресурсами доречно використовувати системний підхід для реалізації цілей.

Найбільш ефективний спосіб управління фінансовими ресурсами в умовах трансформації економіки України становить впровадження системного підходу, що включає в себе створення керівництвом і власниками підприємств єдиних вимог і стандартів відносно всіх елементів системи управління підприємством та організації контролю їх виконання, розподіл сфер відповідальності за всім категоріями персоналу, встановлення нормативних значень показників фінансової стійкості.

Стратегія управління фінансовими ресурсами на підприємстві представляю собою напрямки дій фінансового менеджера в перехідний період економіки:

- моніторинг, раннє діагностування кризових явищ;
- оцінка перспектив можливості уникнення загроз;
- розроблення переліку заходів щодо уникнення загроз;
- оцінка ефективності планових заходів для нейтралізації загроз.

Для раціоналізації системи управління фінансовими ресурсами доречно робити акцент на оптимізацію структури капіталу шляхом управління показником фінансового левериджу, цей спосіб включає в себе визначення рентабельності власного капіталу при варіюванні показника фінансового важеля. Доцільно використовувати процес оптимізації структури за критерієм мінімальної його вартості, який полягає у попередній оцінці власного та позикового капіталу при різних варіантах його залучення та розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Необхідно приділяти увагу впровадженню заходів вирівнювання та оптимізації вихідного грошового потоку та зростання величини чистого грошового потоку. Раціональне з'єднання стратегічного мислення з конкретним планом дій на плановий період.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, від ефективної організації та раціонального управління фінансовими ресурсами підприємства залежить як його фінансово-економічний стан, так і стан на ринку в сучасних умовах економіки України. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств необхідно оцінювати як фактор підвищення фінансово-господарської діяльності підприємства. Раціональна структура формування фінансових ресурсів залежить не стільки від співвідношення власних і залучених коштів, скільки від дієвого використання загальної суми фінансових ресурсів.

Від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами залежить добробут підприємства: платоспроможність, фінансова стійкість, ліквідність та його положення на ринку.

Система управління фінансовими ресурсами становить сукупність форм і методів, на основі яких здійснюється управління цими ресурсами. Така система буде представляти собою ефективну лише тоді, коли вона дає змогу не лише раціонально формувати нові та використовувати наявні ресурси, а й забезпечити системний пошук можливостей для подальшого розвитку підприємства.

При управлінні фінансовими ресурсами підприємства в умовах трансформації економіки України необхідним є застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів середовища.

Література:

1. Бердар М.М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства [Текст] / Наукова публікація М.М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - №5. - С.133-138.
2. Ломачинська І.А. Механізм управління фінансами підприємств в умовах трансформації економіки: монографія [Текст] – Одеса: Астропринт, 2011. – 280 с.
3. Марченко А.А. Проблеми формування фінансових ресурсів у трансформаційний період // Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. – 2002.- 3(17). - с. 48-56.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення // Вісник НБУ. - 2000. - № 5. - С.10-11.
6. Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація // Фінанси України, 2003. - № 4. - с. 77 - 81.